

**MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING**

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 10:

”Vil ministeren oplyse, evt. med bidrag fra andre ministerier, hvilke andre overenskomstansatte lønmodtagergrupper, som er omfattet af et dekorumkrav?”

Svar:

Lovforslaget indeholder alene en præcisering af nogle i forvejen almindeligt gældende arbejdsretlige grundsætninger om medarbejderes loyalitetsforpligtigelse overfor deres arbejdsgivere, som således gælder i alle ansættelsesforhold.

Dekorumkravet er for tjenestemænd særligt beskrevet i tjenestemandslovens § 10, hvorefter tjenestemanden samvittighedsfuldt skal overholde de regler der gælder for hans tjeneste, og såvel i som udenfor tjenesten vise sig værdig til den agtelse og tillid som stillingen kræver. For overenskomstansatte m.fl. antages et tilsvarende krav at gælde på ulovbestemt grundlag, jf. Forvaltningsret, 2002, 2. udg., v/Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., side 207, jf. side 195.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

**MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING**

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 11:

”Ministeren bedes oplyse, hvorvidt lovforslaget ændrer på eksisterende regler vedrørende dekorumkrav til bestyrelsesmedlemmer og lærere på en friskole. I givet fald bedes ministeren redegøre for såvel den nuværende som kommende retstilstand.”

Svar:

Lovforslaget ændrer ikke på de eksisterende regler for dekorumkrav.

Som en konsekvens af skolernes lovfæstede ret til at have deres eget holdningsmæssige grundlag, jf. lovens § 1, stk. 1, må en friskole over for sine lærere og andre ansatte have en adgang til at fastsætte lovlige dekorumkrav, som efter skolens opfattelse er nødvendige eller ønskelige af hensyn til skolens holdningsmæssige grundlag. For så vidt angår ledere, lærere og børnehaveklasseledere fremgår dette af Moderniseringsstyrelsens cirkulære af 9. marts 2016 om organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og frie fagskoler. Jeg henviser til følgende cirkulærebemærkning til organisationsaftalens § 2, som er en uændret videreførelse fra tidligere cirkulærer om organisationsaftaler forud for den gældende:

”Det er en forudsætning, at den ansatte udviser loyalitet over for skolens målsætning og grundlag under særligt hensyn til skolens status som fri skole, således som den ansatte ved ansættelsen er blevet gjort bekendt med.”

Krav i lovgivningen, som en fri grundskole skal opfylde, kan have en afledt konsekvens på kravene til indholdet af en skoles til enhver tid gældende dekorumkrav over for skolens bestyrelsesmedlemmer, ledere, lærere og andre ansatte. Dette blev i forhold til krav i friskoleloven udtrykt i forbindelse med den udvidelse af de frie grundskolers forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, som blev gennemført ved en ændring af friskoleloven i 2005 (Lov nr. 336 af 18. maj 2005).

Der blev således i 2005 lagt til grund, at der allerede var et dekorumkrav og ændringer i friskoleloven kunne have betydning for de krav, den enkelte friskole kan stille i den forbindelse.

I det lovforslag, som ligger til grund for lovændringen i 2005, lovforslag nr. L 105 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Skolernes frihed, mål med undervisningen, krav til bestyrelsesmedlemmer, lærere og tilsynsførende, herunder om danskkundskaber, samt tilsyn m.v.), fremsat den 23. februar 2005, fremgår bl.a. følgende af bemærkningerne: "Det foreslåede udvidede krav til skolernes forpligtelse til at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, vil som afledt konsekvens kunne indebære, at en skoles bestyrelse til skolens lærere og andre ansatte ligeledes må skulle skærpe skolens krav, herunder det til enhver tid på skolen gældende dekorumkrav, for at sikre, at skolen også altid vil kunne leve op til lovens krav på dette punkt."

Det, som er anført i bemærkningerne til det fremsatte lovforslag nr. L 36 om forholdet mellem lovforslaget og en fri grundskoles til enhver tid gældende dekorumkrav over for skolens ledere, lærere og andre ansatte, er i overensstemmelse med det oven for citerede fra lovforslaget fra 2005.

Selvom det, som er anført i bemærkningerne til det nu fremsatte lovforslag herom, vil gælde, uanset om lovforslaget ikke indeholdt bemærkninger herom, har jeg fundet det mest hensigtsmæssigt at medtage de pågældende bemærkninger herom i lovforslaget.

Baggrunden herfor er bl.a., at der i lyset af, at lovforslaget fra 2005 indeholdt den oven for citerede bemærkning, ikke bør kunne opstå misforståelser på skolerne om, at det beskrevne forhold mellem friskoleloven og en skoles til enhver tid gældende dekorumkrav over for skolens lærere og andre ansatte vil være uberørt af lovforslaget. Der er alene tale om en gentagelse af de allerede gældende rammer for dekorumkrav i lyset af den ændrede affattelse af loven med tilføjelsen af demokratisk dannelse. Præciseringen i det fremsatte lovforslag nr. L 36 nævner desuden som noget nyt det til enhver tid gældende dekorumkrav til skolens bestyrelsesmedlemmer.

For de frie grundskoler er dekorumkrav således ikke af ny dato.

Dekorumkravets nærmere indhold, udformning og beskrivelse beror på forholdene på den enkelte skole, og det er op til den enkelte skole om den vil udforme dekorumkravene skriftligt. Rækkevidden af et dekorumkrav vil i alle tilfælde bero på en konkret vurdering, som i sidste instans kan prøves ved domstolene og ved voldgift.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 12:

”Ministeren bedes oplyse, hvorvidt der med lovforslaget vil være andre eller skrappe regler for dekrumkrav til lærere og bestyrelsesmedlemmer på en friskole, end der vil være for lærere og bestyrelsesmedlemmer på en folkeskole. Hvis det er tilfældet bedes ministeren endvidere redegøre for forskellen.”

Svar:

Følgende fremgår af bemærkninger til lovforslaget, afsnit 3.1.2, tredje afsnit: ”Begrebet demokratisk dannelse fremgår ikke udtrykkeligt af folkeskoleloven. Det følger imidlertid af bemærkningerne til lovforslag nr. L 170 af 1. marts 2006, jf. Folketingstidende Tillæg A, side 5794 ff, som vedtaget ved lov nr. 572 af 9. juni 2006, at folkeskolen bl.a. har til formål at udvikle elevernes forståelse og ansvarsfølelse for andre mennesker som aktiv deltager i et demokratisk samfund, ligesom folkeskolen skal udvikle eleverne til at have en åben og tolerant holdning over for andres meninger og holdninger. Det følger endvidere af folkeskolelovens § 1, stk. 1, at folkeskolen bl.a. skal fremme den enkelte elevs alsidige udvikling, ligesom folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i samfundet med frihed og folkestyre, jf. folkeskolelovens § 1, stk. 3. Folkeskolens virke skal derfor ifølge lovens § 1, stk. 3, være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Det forudsættes således i folkeskoleloven, at folkeskolen skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse.”

På den baggrund antages, at folkeskoleloven på tilsvarende vis vil kunne indebære, at kommunalbestyrelsen til folkeskolens ledere, det undervi-

sende personale og øvrige ansatte må skulle præcisere det til enhver tid gældende dekorumkrav for at sikre, at skolen også i praksis vil kunne leve op til folkeskolelovens regler på dette punkt. Der gælder således tilsvarende et dekorumkrav for skoleledere, det undervisende personale (lærere) og øvrige ansatte. Jeg henviser i øvrigt til mit svar på spørgsmål 10.

Med hensyn til folkeskolens skolebestyrelser kan følgende oplyses: Det er kommunalbestyrelsen, der træffer beslutning om skolebestyrelsens sammensætning efter indhentet udtalelse fra den pågældende skolebestyrelse. Skolebestyrelsen skal som udgangspunkt bestå af et flertal af forældrerepræsentanter og mindst to repræsentanter for henholdsvis personalet og eleverne. Forældrerepræsentanterne skal vælges af og blandt personer, der på valgets tidspunkt har forældremyndigheden over børn, der er indskrevet i skolen, jf. folkeskolelovens § 42, stk. 1.

Forældrerepræsentanternes funktionsperiode er som udgangspunkt fire år, og de øvrige medlemmers funktionsperiode er et år, jf. folkeskolelovens § 42, stk. 9. En forældrerepræsentant kan udtræde af skolebestyrelsen i løbet af funktionsperioden, når forældrerepræsentanten har meddelt kommunalbestyrelsen eller regionsrådet og skolebestyrelsen skriftligt om sin udtræden og har modtaget en bekræftelse på sin udtræden fra kommunalbestyrelsen, jf. § 9 i skolebestyrelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 28 af 14. januar 2014).

En forældrerepræsentant mister sin valgbarhed, hvis vedkommendes barn optages i en anmeldt fri grundskole, i en kommunal international grundskole, i et kommunalt særligt tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn og unge, i en statsskole, i en europaskole, i en gymnasieskole, en godkendt efterskole, en fri fagskole eller en ungdomskostskole eller modtager hjemmeundervisning efter reglerne i lov om friskoler og private grundskoler m.v. Reglerne om forældrerepræsentanternes udtræden af skolebestyrelsen er udtømmende.

Den omstændighed, at folkeskoleloven ikke indeholder bestemmelser, hvorefter forældrerepræsentanter kan afsættes i deres funktionsperiode, betyder ikke, at en forældrerepræsentant ikke skal opføre sig ordentligt. Hvis en forældrerepræsentants opførsel skaber tvivl om, hvorvidt vedkommende på en troværdig og tillidsfuld måde kan varetage hvervet som skolebestyrelsesmedlem, kan skolens leder tage dette op med vedkommende.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 13:

”Ministeren bedes oplyse, om friskolernes håndtering af spørgsmål om bestyrelsesmedlemmers, læreres og øvrige ansattes dekorum i sig selv kan danne grundlag for skærpet tilsyn eller fratagelse af tilskud?”

Svar:

Efter omstændighederne vil en friskoles håndtering af dekorumkravet i forhold til et bestyrelsesmedlem, lederen, en lærer eller en øvrig ansat i sig selv allerede efter gældende ret kunne være tilstrækkelig anledning til at iværksætte et skærpet tilsyn. En afgørelse om fratagelse af tilskud vil bero på en samlet vurdering af de oplysninger, som er indhentet i forbindelse med det skærpede tilsyn, og det vil allerede i dag kunne komme på tale.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 efter ønske fra Jakob Solvhøj (EL) stillet mig følgende spørgsmål:

10-11-2016

Spørgsmål 16:

”I lovbemærkningerne anføres det, at skolerne vil være forpligtet til at gennemføre de nødvendige præciseringer af dekorumkravet skriftligt og i praksis håndhæve dem tilstrækkeligt effektivt til, at der ikke kan opstå tvivl om, hvorvidt skolen overholder frihed og folkestyre-kravet. Vil ministeren oplyse, hvad der vil være indholdet i disse nødvendige præciseringer af dekorumkravet, og hvilke konkrete handlinger skolerne vil skulle foretage for at leve op til kravet om en tilstrækkelig effektiv håndhævelse?”

Svar:

Lovforslaget indebærer ikke, at dekorumkravet på de enkelte skoler skal foreligge skriftligt. Men hvis skolerne har et skriftligt dekorumkrav, vil de nødvendige præciseringer af det, også skulle ske på tilsvarende måde, dvs. skriftligt.

Det kan ikke oplyses generelt, hvilke ændringer der vil være nødvendige at foretage. Det vil bero på konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder navnlig hvilke omstændigheder, der foranlediger behovet for en præcision af det til enhver tid på skolen gældende dekorumkrav.

Jeg henviser i øvrigt til mit svar på spørgsmål 8 og 11.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 efter ønske fra Jakob Solvhøj (EL) stillet mig følgende spørgsmål:

10-11-2016

Spørgsmål 18:

”Børn og unge har ret til en bisidder, når de skal til samtale i f.eks. en kommune i sager, der behandles efter serviceloven. Vil ministeren begrundede, hvorfor der ikke i lovforslaget er indføjet en tilsvarende retssikkerhed for børn, som ministeriets tilsynsforende ønsker at tale med i konkrete tilsynssager?”

Svar:

For at sikre et korrekt og dækkende grundlag for vurderingen af skolens forhold til frihed og folkestyre-kravet i forbindelse med et skærpet tilsyn vil Styrelsen for Undervisning og Kvalitets tilsynspraksis som følge af lovforslaget blive ændret sådan, at der som led i tilsynet vil kunne indgå 'samtaler med eleverne' som tilsynsmetode, herunder også uden tilstedeværelse af skoleleder eller lærere, hvis styrelsen vurderer, at dette er mest hensigtsmæssigt for tilsynets oplysninger.

Det er min opfattelse, at de samtaler, som kan afholdes med elever i forbindelse med et tilsyn med en skole, ikke kan sammenlignes med samtaler om børns egne forhold, som det fx er tilfældet med sager, der behandles efter serviceloven.

Det fremgår af servicelovens § 48 a, at et barn eller en ung, hvis sag behandles efter serviceloven, på ethvert tidspunkt af sagens behandling har ret til at lade sig bistå af andre. Der er tale om sager vedrørende barnet eller den unge selv, hvor sagens udfald har en direkte konsekvens for barnets forhold. Derfor er det væsentligt, at barnet eller den unge også får mulighed for at fremføre sin sag bedst muligt. I servicelovens regler

er der en række undtagelser til denne ret. En myndighed kan fx træffe afgørelse om, at barnets eller den unges interesse i at kunne lade sig bistå, bør vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvis bisidderen findes at varetage andre interesser end barnets.

De samtaler med elever, som kan finde sted i forbindelse med tilsynsbesøg vedrører skolens forhold, og har således skolens undervisning som omdrejningspunkt og ikke afgørelser eller forhold, der er knyttet til et specifikt barn. Af samme grund er den påtænkte tilsynsmetode også formuleret som 'samtale med elever', og ikke som 'bornesamtale'. Endvidere er der naturligvis en række forholdsregler og hensyn, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet som myndighed skal iagttage, når der føres samtaler med børn. De forholdsregler, som jeg finder, er nødvendige, men også tilstrækkelige i den form for samtaler med eleverne, er beskrevet nærmere i lovforslagets bemærkninger.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, pkt. 3.2.2., at de nærmere rammer for samtaler mellem elever og tilsynsmedarbejderne vil blive søgt aftalt mellem skolens leder og tilsynsmedarbejderne. Udover de samtaler, der efter gældende tilsynspraksis kan finde sted i forbindelse med observation af undervisning, vil samtaler med eleverne som udgangspunkt foregå som pædagogiske tilsynssamtaler fx med klasser, med elevråd eller tilsvarende grupper i forbindelse med styrelsens tilsynsbesøg. Samtalerne vil have en uformel karakter, og styrelsens spørgsmål og formen på samtalen vil blive afpasset i overensstemmelse med elevernes alder og modenhed og vil vedrøre undervisning og elementer i frihed og folkestyre-kravet. Styrelsen vil som altovervejende hovedregel tale med flere elever ad gangen. Hvis en elev selv ønsker en samtale alene, vil dette blive imødekommet. Det er frivilligt for eleverne, om de ønsker at deltage i samtaler med styrelsen.

Styrelsen vil i forbindelse med starten på et skærpet tilsyn opfordre skolen til at orientere eleverne og deres forældre om, at der er indledt et skærpet tilsyn, og at det betyder, at eleverne kan møde tilsynsmedarbejdere på skolen, som de er velkommen til at kontakte selv, og som også kan forventes i et vist omfang at bede om samtaler med eleverne om skolen. Hvis alle forældre eller elever ikke ønsker at deltage i sådanne samtaler, vil det kunne indgå i helhedsbilledet af skolen.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 efter ønske fra Jakob Solvhøj (EL) stillet mig følgende spørgsmål:

10-11-2016

Spørgsmål 19:

”I 2005 tilkendegav daværende undervisningsminister Bertel Haarder at »gældende dekorumkrav ikke kan betragtes som tilsidesat alene ved en lærers medlemskab af en lovlig forening, som f.eks. Hizb-ut-Tahir. Almindelig medlemsaktivitet og lovlige ytringer i offentligheden til støtte for foreningers synspunkter kan heller ikke antages at være i strid med dekorumkravet, hvis sådanne ytringer eller aktiviteter ikke kan påvises at have alvorlige negative følger for den pågældende (folke)skole«, jf. svar på spørgsmål nr. S 1352, 2004-05, 2. samling.

Vil ministeren oplyse, om denne fortolkning af dekorumkravet fortsat vil være gældende med den foreslåede ændring af dekorumkravet?”

Svar:

Den daværende undervisningsminister svarede i 2005 på et spørgsmål vedrørende en eventuel ansættelse af en folkeskolelærer. Det fremgår endvidere af det pågældende svar, at værdighedskravet beror på stillingens art og indhold, men at den også kan variere efter de omgivelser, hvori hvervet udføres samt at rækkevidden af dekorumkravet i alle tilfælde vil bero på en konkret vurdering.

Det fremsatte lovforslag vil ikke indebære en ændring af den retstilstand i forhold til dekorumkrav, som er beskrevet i det pågældende svar på det dengang stillede spørgsmål.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby

**MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING**

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 efter ønske fra Carolina Magdalena Maier (ALT) stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 20:

”Vil ministeren redegøre for forskellen på begrebet ”demokratisk dannelse” og begrebet ”medborgerskab” og begrunde valget af førstnævnte?”

Svar:

Ved forslaget om at præcisere bestemmelsen i friskoleloven om frihed og folkestyre, således at bestemmelsen skal indeholde en pligt for skolerne til at udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse, er der primært lagt vægt på forholdet til folkeskoleloven, lov om efterskoler og frie fagskoler og lov om folkehøjskoler.

Begrebet demokratisk dannelse fremgår ikke udtrykkeligt af folkeskoleloven. Det følger imidlertid af bemærkningerne til lovforslag nr. L 170 af 1. marts 2006, at folkeskoleloven bl.a. har til formål at udvikle elevernes forståelse og ansvarsfølelse for andre mennesker som aktiv deltager i et demokratisk samfund, ligesom folkeskolen skal udvikle eleverne til at have en åben og tolerant holdning over for andres meninger og holdninger. Det følger endvidere af folkeskolelovens § 1, stk. 1, at folkeskoleloven bl.a. skal fremme den enkelte elevs alsidige udvikling, ligesom folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i samfundet med frihed og folkestyre, jf. folkeskolelovens § 1, stk. 3. Folkeskolens virke skal derfor ifølge lovens § 1, stk. 3, være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Det forudsættes derfor således i folkeskoleloven, at folkeskolen skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse.

Begrebet demokratisk dannelse er allerede anvendt i lov nr. 1076 af 8. juli 2016 om efterskoler og frie fagskoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 8. juli 2016 og lov nr. 1605 af 26. december 2014 om folkehøjskoler.

Efter disse love er skolerne forpligtet til at tilbyde undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Hovedsigtet om demokratisk dannelse understreger ifølge bemærkningerne til det lovforslag, som ligger til grund for bestemmelserne i de pågældende love, jf. lovforslag nr. L 221 af 5. april 2006, opgaven i at fastholde og udvikle en proces, der fører frem mod demokrati. Det markerer, at det er skolernes opgave at danne sine elever og kursister til engagerede medborgere med lyst og evne til at være aktive i et demokratisk samfund. Begrebet vedrører både undervisningens emner og kursernes tilrettelæggelse.

Der er efter min opfattelse en så stor grad af sammenfald mellem betegnelserne ”demokratisk dannelse” og ”medborgerskab”, at der i mine øjne ikke er fornoden anledning til at overveje anvendelse af sidstnævnte.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Nørby

**MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING**

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 28. oktober 2016 efter ønske fra Carolina Magdalene Maier (ALT) stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 21:

”Hvordan definerer ministeren begrebet ”demokratisk dannelse”? I sit oplæg ved høring på Christiansborg: Grundlovens § 76 og ’at stå mål med’ (jf. BUU L36, bilag 2) problematiserer professor i pædagogik Ove Korsgaard anvendelsen af begrebet demokratisk dannelse og peger på, at der er tale om et begreb, som ikke lader sig sætte på formel, og som det derfor også bliver problematisk at fore tilsyn med. Netop derfor figurerer begrebet ikke i ”Klassisk og moderne pædagogisk teori” (seneste udgave 2012), Peter Østergaard Andersen og Tomas Ellegaard (red.). Gör denne problematisering af begrebet demokratisk dannelse indtryk på ministeren?”

Svar:

Jeg har i lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.2., og de specielle bemærkninger til § 1, nr. 1, givet en nærmere beskrivelse af, hvad lovforslaget på dette punkt vil betyde for skolerne.

Det forhold, at begrebet demokratisk dannelse ikke fremgår af det værk, som er nævnt i spørgsmålet, eller at Ove Korsgaard ifølge spørgsmålet på konferencen har problematiseret anvendelsen af begrebet i det udkast til lovforslaget, som var grundlaget for konferencen, kan efter min opfattelse ikke indebære, at lovgiver på den baggrund bør afstå fra at anvende denne betegnelse i lovgivningen. Navnlig ikke, da begrebet allerede er anvendt i anden lovgivning. Jeg henviser herved til, at betegnelsen allerede fremgår af lov om efterskoler og frie fagskoler og lov om folkehøjskoler.

Lovforslaget indeholder ikke en snæver og præcis regulering af de frie grundskolers opfyldelse af kravet om demokratisk dannelse eller af den eller de måder, hvorpå skolerne skal udvikle elevernes demokratiske dannelse. Dette ville være i strid med den grundlæggende åndsfrihed, som friskolelovgivningen har bygget på gennem mange år.

Det vil fortsat være muligt for de frie grundskoler gennem deres undervisning og virke i øvrigt - at søge at påvirke deres elever i retning af den enkelte skoles eget holdningsmæssige grundlag – og tillige imod andre holdningsmæssige livsanskuelser, som efter skolens opfattelse ikke er foreneligt med skolens. De frie skoler skal dog hos eleverne udvikle den demokratiske dannelse, som er nødvendig for, at eleverne kan respektere og bakke op om, at enhver borger i et samfund som det danske har ret til og skal have reel mulighed for at nyde deres demokratiske friheder.

Lovforslaget fremhæver, at en fri grundskoles lovlige holdningspåvirkning af eleverne skal ske på en måde, der bidrager til udviklingen af elevernes demokratiske dannelse. Eleverne skal herigennem opnå forudsætning for aktiv medvirken i et demokratisk samfund med respekt og anerkendelse af mangfoldige synspunkter og livsanskuelser blandt borgerne.

Endvidere fremgår det af lovforslaget, at eleverne skal opnå forståelse for deres egne og andres demokratiske muligheder for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring i fx skolen eller det danske samfund. Endelig foreslås det, at eleverne tillige skal opnå forståelse af såvel det nære demokrati i hverdagen på skolen og i samfundet, som det nationale og globale perspektiv.

På dette grundlag vil tilsynet blive varetaget med fuld respekt for den grundlæggende frihed for skolerne, som friskoleloven fortsat vil bygge på.

Med hensyn til høringen, kan jeg i øvrigt henvise til mit svar på spørgsmål 1.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Norby